

ستایش

یاد تو

بی نام تو نامه کی کنم باز

ای نام تو بهترین سرآغاز

جز نام تو نیست بر زبانم

ای یاد تو مونس روانم

ای کارگشای هر چه هستند

ای هست کن اساس هستی

هم قصه ی نا نموده دانی

هم تو به عنایت الهی

از ظلمت خود رهاییم ده

نام تو کلید هر چه بستند

کوتاه ز درت دراز دستی

هم نامه ی نا نوشته خوانی

آن جا قدم رسان که خواهی

با نور خود آشناییم ده

نظامی گنجوی

الهی، دلی ده که در کار تو جان بازیم؛ جانی ده که کار آن جهان سازیم،
دانایی ده که از راه نیفتیم، بینایی ده تا، در چاه نیفتیم، دست گیر که
دست آویز نداریم، توفیق ده تا، در، دین استوار شویم، نگاه دار تا،
پریشان نشویم.

الهی نامه؛ خواجه عبدالله انصاری

تحمیدیه: به معنی حمد و ستایش خداوند و الحمدالله گفتن است و در اصطلاح به شعرها و نوشته هایی که در ستایش خداوند است گفته می شود .

ای نام تو بهترین سرآغاز
به نام خدایی که جان آفرید

بی نام تو نامه کی کنم باز
سخن گفتن اندر زبان آفرید

یادآوری اجزای شعر

مصراع: به کوتاه ترین قسمت هر شعر مصراع می گویند.

از ظلمت خود رهاییم ده

بیت: به دو مصراع در کنار هم بیت گفته می شود.

از ظلمت خود رهاییم ده با نور خود آشناییم ده

قافیه: به کلمات هم آهنگی که در آخر مصراع ها و بیت ها می آید و حروف آخر آن ها

مانند هم است و یک یا چند حرف مشترک دارند قافیه گفته می شود.

ای نام تو بهترین **سرآغاز** بی نام تو نامه کی کنم **باز**

ردیف: به کلماتی که در آخر بیت ها عینا تکرار می شوند و نوشتار و تلفظ و معنی یکسانی

دارند ردیف می گویند.

تا توانی می گریز از یار بد یار بد بدتر بود از مار بد

در بیت بالا کلمات یار و مار قافیه هستند و کلمه بد ردیف است.

دقت کنید در شعر آوردن ردیف اختیاری است ولی همه شعرها قافیه دارند.

معنی ابیات درس ستایش

بیت ۱ - ای نام تو بهترین سرآغاز بی نام تو نامه کی کنم باز
ای خدایی که نام تو بهترین سرآغاز برای شروع هر کاری است. بدون آوردن نام تو ، کتابم را باز نمی کنم .
نکته دستوری: ای حرف ندا و منادا (خدا) که حذف شده است / بیت سه جمله است . / فعل جمله دوم (است)
حذف شده است

ای (خدایی که) نام تو بهترین سرآغاز (است) بی نام تو نامه را باز نمی کنم

بیت ۲ - ای یاد تو مونس روانم جز نام تو نیست بر زبانم
ای خدایی که یاد تو همدم روح و جان من است، فقط تو را می پرستم و نام تو را بر زبان می آورم .
نکته دستوری : ای حرف ندا و منادا (خدا) که حذف شده است / بیت سه جمله است .

ای (خدایی که) یاد تو مونس روان من (است) جز نام تو بر زبانم نیست

بیت ۳ - ای کارگشای هر چه هستند نام تو کلید هر چه بستند
ای خداوندی که مشکلات مردم را حل می کنی، نام تو مثل کلیدی است که مشکلات و گرفتاری ها را
برطرف می کند. (نام تو کلید تمام درهای بسته است)
نکته دستوری: بیت چهار جمله است.

ای (خدایی که) کارگشای هر چه هستند نام تو کلید هر چه بستند (است)

بیت ۴ - ای هست کن اساس هستی کوتاه ز درت دراز دستی
معنی بیت: ای به وجود آورنده جهان هستی، دست ستمکاران از درگاه تو کوتاه است. (هیچ کس
نمی تواند به تو ظلم و ستم کند)
نکته دستوری: بیت دو جمله است .

ای هست کن اساس هستی دراز دستی از درگاهت کوتاه است

بیت ۵ - هم قصه ی نا نموده دانی هم نامه ی نا نوشته خوانی
معنی بیت: تو هم قصه گفته نشده را می دانی و هم کتاب نوشته نشده را می خوانی (خدا از همه چیز
آگاه است)

نکته دستوری: بیت دو جمله است . / قصه نانموده و نامه نا نوشته ترکیب وصفی هستند.

بیت ۶ - هم تو به عنایت الهی — آن جا قدمم رسان که خواهی

معنی بیت : خدایا با لطف خود مرا به مقام و جایگاهی برسان که خودت صلاح می دانی و می پسندی.

نکته دستوری : قدمم = قدم من : ترکیب اضافی / بیت دو جمله است .

هم تو به عنایت الهی آنجا قدمم را برسان که خواهی

بیت ۷ - از ظلمت خود رهاییم ده با نور خود آشناییم ده

معنی بیت : مرا از تاریکی جهل و نادانی خود نجات بده و با نور حقیقت و خدا شناسی آشنا کن.

خود در مصراع اول به انسان و در مصراع دوم به خداوند اشاره دارد.

نکته دستوری: ظلمت خود و نور خود : ترکیب اضافی / ده = بده : فعل امر / بیت دو جمله است .

الهی ، دلی ده که در کار تو جان بازیم؛ جانی ده که کار آن جهان سازیم .
معنی : خدایا شجاعتی به ما بده که بتوانیم در راه تو جانمان را فدا کنیم و توانایی و نیرویی
به ما بده که بتوانیم توشه ای برای آخرت خود فراهم کنیم.

نکته دستوری : الهی منادا (شبه جمله و در شمارش جملات یک جمله شمرده می شود .)
آرایه ادبی : بازیم و سازیم : سجع / دلی ده: کنایه از جرئتی بده / جان بازیم : کنایه از خود
را فدا کنیم

دانایی ده که از راه نیفتیم، بینایی ده تا در چاه نیفتیم. دست گیر که دست آویز نداریم .
معنی: به ما آگاهی بده تا از راه راست منحرف و گمراه نشویم و بینشی بده تا در تاریکی ها گرفتار
نشویم. خدایا، ما را یاری کن که جز تو یاری رسانی نداریم.

آرایه ادبی : دانایی و بینایی: سجع / راه و چاه: سجع / دست گیری کردن: کنایه از کمک کردن به
کسی / در چاه افتادن: کنایه از گمراه شدن / راه و چاه: تضاد

توفیق ده تا، در، دین استوار شویم، نگاه دار تا، پریشان نشویم.

معنی: خدایا ما را کمک و همراهی کن تا در دین محکم و استوار باشیم و از ما مراقبت کن تا پریشان و آشفته نشویم .

نکته دستوری: عبارت چهار جمله است .

آرایه ادبی: شویم و نشویم سجع

